

environment or the spatial organization of the system.

The stages establish the educational field of study - Spatial Economics, which provides vocational training specialists for the regional administrations and local authorities (planners, urbanists, specialists of land management and regional development), and provides training future managers of real estate, property valuers and real estate agents.

The attention is focused on knowledge, skills and social competence of the specialist in the field of spatial planning. Modern engineer surveyor must have the skills: integrated planning, current and future needs of local communities; diagnose problems and identify causes of significant events; pay attention to development opportunities, results, limitations and consequences of decisions; offering concepts and plans for change and implement them in practice.

His grounded specifics of the educational direction as its interdisciplinarity. Students gain knowledge of the natural, social and engineering sciences. Further research is detailed study of these theoretical positions and proposals, taking into account which will enable the development of practice on the preparation of industry experts "Surveying and Land Management" in Ukraine.

Keywords: spatial planning, spatial economics, training, educational direction spatial economics, knowledge, skills and social competence.

УДК 377.36:614.253.5(043.5)

**ДЕОНТОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ
МОЛОДШИХ СПЕЦІАЛІСТІВ СЕСТРИНСЬКОЇ СПРАВИ**

А.Г. САБЛУК, кандидат педагогічних наук, директор, *Гайсинський медичний коледж*
О.А. БІДА, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки і психології,
Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II, м. Берегово
E-mail: tetyanna@ukr.net

Анотація. Зроблено аналіз напрацювань науковців з проблеми професійного зростання, становлення та діяльності молодших спеціалістів сестринської справи, який показав наявність різних підходів у дослідженнях, що об'єднані нами у декілька блоків, і представлено у статті. Нагально гостро постає проблема деонтології, як науки про інтелектуальний, естетичний та – що є найголовніше – моральний вигляд людини. У розкритті даного питання є суттєві успіхи. Але і відзначається недостатність розробки окремих теоретичних аспектів, які, поряд з іншими факторами, стримують її широке використання в практиці фахівців. Розкрито трактування терміну «деонтологія». Аналіз стану готовності майбутніх молодших спеціалістів сестринської справи до професійної діяльності на рівні наукової, навчально-методичної літератури, періодичних видань дав можливість виокремити позитивні і негативні сторони підготовки майбутніх молодших спеціалістів сестринської справи.

Ключові слова: молодші спеціалісти сестринської справи, фахівці, професійне зростання, деонтологічний підхід, професійна підготовка.

Актуальність (Introduction). Соціально-економічні зміни в Україні вкрай загострили питання підтримки стану здоров'я населення на належному рівні. Це призвело до необхідності реформування системи охорони здоров'я в цілому і вдосконалення підготовки сестринських кадрів зокрема.

Аналіз останніх джерел та публікацій (Analysis of recent researches and publications). Дослідники в галузі підготовки медичних кадрів В. Андронов, Л. Артемчук, М. Банчук, О. Беляєва, І. Борискова, І. Булах, З. Карлович, І. Кахно, І. Круковська, Н. Кудрява, К. Кузнецова, І. Кузнецова, Ю. Лавриш, Х. Мазепа, П. Мазур, Н. Пасечко, Р. Сабадашин, М. Тимофієва, М. Шегедин, Л. Шульгіна підкреслюють дедалі зростаючу роль медичної сестри в вирішенні проблем національної охорони здоров'я.

Мета (Purpose). Метою даної статті є з'ясування необхідності деонтологічного підходу у професійній підготовці майбутніх молодших спеціалістів сестринської справи.

Методи (Methods). Теоретичні (аналіз філософської, педагогічної, психологічної літератури).

Результати (Results). Аналіз напрацювань науковців з проблеми професійного зростання, становлення та діяльності молодших спеціалістів сестринської справи показав наявність різних підходів у дослідженнях, які нами об'єднані у декілька блоків. Перший блок досліджень стосується реформування медсестринської освіти на основі аналізу нормативно-правових документів (Закону України «Про затвердження Загальнодержавної програми розвитку первинної медико-санітарної допомоги на засадах сімейної медицини», Концепції побудови нової системи охорони здоров'я України, наказів МОЗ України «Про затвердження Положення про особливості ступеневої освіти медичного спрямування», «Про затвердження Концепції управління якістю медичної допомоги у галузі охорони здоров'я в Україні на період до 2020 року» тощо), який свідчить про те, що основним напрямом реформування є удосконалення системи підготовки майбутніх медичних працівників.

Другий блок досліджень включає розгляд публікацій з проблем медичної, й зокрема медсестринської освіти, реформування медсестринських кадрів О. Андрійчук, М. Банчук, Д. Бобильов, Л. Бразалій, І. Булах, Т. Закусилова, З. Карлович, І. Кахно, Н. Кудрява, Ю. Лавриш, П. Мазур, О. Маркович, І. Мельничук, Н. Пасечко, Р. Сабадашин, М. Тимофієва, Л. Шульгіна). Встановлено, що розроблені і затверджені галузеві стандарти вищої освіти, в тому числі і для медичних спеціальностей, орієнтовані на компетентнісну модель медичної сестри; медичні коледжі працюють за кредитно-модульною системою організації освітнього процесу; в них упроваджуються нові технології навчання. Проте наявна потреба в інтеграції медичної освіти у європейський простір, що вимагає підвищення рівня як теоретичної, так і практичної підготовки майбутніх медичних сестер.

Третій блок досліджень передбачає аналіз наукових джерел з проблеми функціонування освітнього середовища медичних коледжів (Л. Артемчук, Т. Бабенко, Л. Джулай, Л. Дольнікова, В. Коваленко, Т. Кудрявцева, К. Куренкова, А. Моршинін, О. Неловкіна-Берналь, Т. Паламарчук, І. Сурсаєва, Т. Темерівська).

Дослідники вважають, що підготовка молодших медичних працівників в нашій країні не задовольняє сучасне суспільство, а отже виявилось протиріччя між соціальною потребою в кваліфікованому компетентному медичному працівникові, здатному до самостійного продуктивного вирішення професійних завдань і реально існуючою практикою його підготовки в медичному коледжі.

Четвертий блок передбачає аналіз досліджень особливостей підготовки майбутніх медичних сестер в умовах медичного коледжу (Н. Аніськіна, М. Бабиш, Л. Борисюк, О. Волосовець, І. Губенко, М. Демянчук, О. Кривонос, Т. Лебединець, Х. Мазепа, І. Радзівєвська, С. Старук, Я. Цехмістер, Т. Чернишенко, В. Шатило, М. Шегедин). Встановлено, що діяльність медичної сестри має специфічні особливості, що сприяють виникненню стресових ситуацій, зокрема: високий рівень моральної відповідальності за життя і здоров'я пацієнта; постійна робота в умовах, наближених до екстремальних; виконання обов'язків, пов'язаних з доглядом за важкохворими пацієнтами, а також – за літніми людьми та хворими дітьми; високий професійний ризик інфікування; позмінна робота, як наслідок – відсутність повноцінного відпочинку тощо.

П'ятий блок включає аналіз досліджень з проблеми взаємоузгодженості професійної діяльності лікаря і медсестри (В. Андронов, Ю. Гребеник, Ю. Колісник-Гуменюк, І. Круковська, Г. Паласюк). Доведено, що лікарська діяльність і сестринська справа є самостійними, але доповнюючими одна одну професіями. Для реалізації стратегічних завдань практичної охорони здоров'я діяльність лікарів і медичних сестер спрямована на досягнення спільної мети щодо поліпшення показників здоров'я населення, а також забезпечення і підтримки високого рівня надання медичної допомоги.

Аналіз наукових джерел показав, що у підготовці молодшого медичного персоналу спостерігаються негативні тенденції: недостатньо високий рівень професійної підготовки, відсутність перспектив і підходів до організації та управління сестринською діяльністю, низький соціальний статус медсестри, низька задоволеність своєю професійною діяльністю

та інші.

Сьогодення, пропонує підвищується з кожним роком рівень розвитку науки і техніки. Нагально гостро постає проблема деонтології, як науки про інтелектуальний, естетичний та – що є найголовніше – моральний вигляд людини. У розкритті даного питання є суттєві успіхи. Але і відзначається недостатність розробки окремих теоретичних аспектів, які, поряд з іншими факторами, стримують її широке використання в практиці фахівців.

Термін «деонтологія» трактується як:

- розділ етики, «в якому розглядаються проблеми обов'язку і належного» [1, с.193].
- «вчення про права та обов'язки вчення про моральність» [2];
- «вчення про обов'язок, що становить розділ етики»;
- «сукупність етичних норм і принципів поведінки медичного працівника при виконанні своїх професійних обов'язків (відносно до пацієнтів і до колег-лікарів)» [3];
- «професійна етика медичних працівників, принципи поведінки медичного персоналу відносно до пацієнтів, спрямовані на максимальне підвищення корисності лікування»;
- «розділ етики, що вивчає проблеми обов'язку, сферу обов'язкового, всі форми моральних вимог і співвідношення їх» [4, с. 21];
- концепція, розділ етичної теорії, «в якому розглядаються питання, пов'язані з поняттям боргу» [5];
- розділ етичної теорії, де «розглядаються проблеми боргу, моральних вимог та нормативів і взагалі належного як специфічної для моральності форми виявлення соціальної необхідності» [6, с.112];
- розділ етики, «в якому розглядаються проблеми боргу і взагалі належного (всього того, що виражає вимоги моральності у формі розпоряджень)» [7, с.69].
- «наука, що займається вивченням етики та коректної поведінки людей» [8].
- «усічена» етика поведінки, мораль жорстко замкнутого суспільства, яке диктує його членам чіткі правила поведінки у вигляді законів та інструкцій, а також прийнятих негласних дозвільних і заборонних дій» [9].

Отже «деонтологія» (від грец. “належне вчення”) є розділом етики, який розглядає проблеми обов'язку та моральності.

Існує потрактування деонтології педагогічної як:

- науки про професійну поведінку педагога;
- «професійної етики, що гарантує відносини довіри між учасниками діяльності та спілкування» [10].
- «педагогічну компетенцію, терпимість відносно до інших людей та їх ідей, моральну відповідальність за прийняті в навчальній та виховній діяльності рішення» [11, с.21].
- «Сукупності принципів поведінки, професійних прийомів спілкування лікаря із звернутою до нього здоровою або хворою людиною» [12, с.42]

Розглянемо тлумачення психологічної деонтології, яка досліджує «етичні аспекти взаємодії «допомога – прийняття допомоги» і психологічні особистісні механізми, що забезпечують моральну надійність фахівців допоміжних професій» [13, с.9].

Аналіз стану готовності майбутніх молодших спеціалістів сестринської справи до професійної діяльності на рівні наукової, навчально-методичної літератури, періодичних видань дав можливість виокремити позитивні і негативні сторони підготовки майбутніх молодших спеціалістів сестринської справи. Позитивним є те, що: професійно орієнтований і деонтологічний матеріал в більшій чи меншій мірі використовується в освітньому процесі медколеджів; має місце звернення, хоча і фрагментарне, до нього в процесі викладання більшості дисциплін; професійно орієнтований і етично збагачений зміст і модернізація форм і методів роботи визнається важливим фактором вдосконалення якості підготовки молодших медичних спеціалістів. Разом з тим, виділяються такі недоліки: незначне використання професійно спрямованого і етично орієнтованого матеріалу у вивченні фахових дисциплін як в теоретичному, так і в практичному плані; розрізненість; не систематичність і відсутність інтегруючого чинника в роботі з формування прихильності до професії.

Висновки і перспективи (Discussion). Якісно нових підходів до професійного навчання медичних сестер, їх практичної діяльності вимагають процеси реформування медсестринської освіти в Україні. Проблема деонтології, як науки про інтелектуальний, естетичний та моральний вигляд людини є актуальною та потрібною в наш час. Розкрито трактування терміну «деонтологія» та виокремлено позитивні і негативні сторони підготовки майбутніх молодших спеціалістів сестринської справи.

Вбачаємо, необхідність подальшого розширення досліджень ефективного впровадження деонтологічних принципів, які сприятимуть більш кваліфікованій підготовці спеціалістів різних галузей.

Список використаних джерел

1. Философский энциклопедический словарь / Гл. редакция: Л.Ф. Ильичев, П.Н. Федосеев, С. М. Ковалёв, В. Г. Панов М.: Сов. Энциклопедия. 1983. 840 с.
2. Словарь иностранных слов, вошедших в состав русского языка // Под ред. Чудинова А.Н. М., 1910 [Електронний ресурс]. Режим доступа: <http://www.inslov.ru/>
3. Словарь иностранных слов // Под ред. Комлева Н.Г. – М., 2006. [Електронний ресурс]. Режим доступа: <http://www.twirpx.com/file/176400/>
4. Великий тлумачний словник сучасної української мови // Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. К.; Ірпін': ВТФ "Перун", 2001. 1440 с.
5. Новітній філософський словник, 2009 р. [Електронний ресурс]. Режим доступа: http://www.e-knigka.org.ua/2007/03/23/Novejjshijj_filosofskijj_slovar.html
6. Философский словарь / Под ред. И.Т. Фролова. 6-е изд., перераб. и доп. М.: Политиздат, 1991. 560 с.
7. Словарь по этике / Под. ред. А.А. Гусейнова и И.С. Кона. 6-е изд. М.: Политиздат. 1989. 447 с.
8. Оксфордский толковый словарь. – К., 2002. [Електронний ресурс]. Режим доступа: <http://www.kodges.ru/25964-oxsfordskijj-tolkovyjj-slovar-anglijskogo-jazyka..html>
9. Г. Мир. Краткий критериологический словарь, 2002 г. [Електронний ресурс]. Режим доступа: <http://terme.ru/dictionary/700>
10. Коджаспирова Г. М., Коджаспиров А. Ю. Педагогический словарь. Краткие словари [Електронний ресурс]. Режим доступа: <http://slovo.yaxy.ru>
11. Кертаева К.М. Основы педагогической деонтологии. Павлодар: ПГУ им. С.Торайгырова. 2011. 298 с.
12. Медицинская энциклопедия // Под ред. Билибина А.Ф., Грандо А.А. и др. М. 1984. 840 с.
13. Гулина М.А. Психологическая деонтология. С.-Пб. 2008. 220 с.

References

1. Filosofskiy entsiklopedicheskiy slovar' [Philosophical Encyclopedic Dictionary] / Gl. redaktsiya: L.F. Il'ichev, P. N. Fedoseyev, S. M. Kovalov, V. G. Panov. M.: Sov. Entsiklopediya. 1983. 840.
2. Slovar' inostrannykh slov, voshedshikh v sostav russkogo yazyka [Dictionary of foreign words that are part of the Russian language]/ Pod red. Chudinova A.N. M., 1910 [Yelettronniy resurs]. – Rezhim dostupa: <http://www.inslov.ru/>
3. Slovar' inostrannykh slov [Dictionary of foreign words]/ Pod red. Komleva N.G. M., 2006. [Yelettronniy resurs]. –Rezhim dostupa: <http://www.twirpx.com/file/176400/>
4. Velikiy tлумachniy slovník suchasnoï Ukraїns'koï movi [The Great Dictionary of Russian Ukraine] / Uklad. í glav. red. V.T. Busel. K.; Írpín': VTF "Perun", 2001. 1440.
5. Novitniy filosofsk'iy slovník [New Philosophical Dictionary], 2009 r. [Yelettronniy resurs]. – Rezhim dostupa: http://www.e-knigka.org.ua/2007/03/23/Novejjshijj_filosofskijj_slovar.html
6. Filosofskiy slovar' [Philosophical Dictionary]/ Pod red. I.T. Frolova. 6-ye izd., pererab. i dop. M.: Politizdat, 1991. 560.
7. Slovar' po etike [Dictionary of Ethics]/ Pod. red. A.A. Guseynova i I.S. Kona. 6-ye izd. M.: Politizdat. 1989. 447.
8. Oksfordskiy tolkovyy slovar'[Oxford Dictionary]. K., 2002. [Yelettronniy resurs]. – Rezhim dostupa: <http://www.kodges.ru/25964-oxsfordskijj-tolkovyjj-slovar-anglijskogo-jazyka..html>

9. G.Mir. Kratkiy kriteriologicheskiy slovar' [G. World. Brief critiological dictionary], 2002 g. [Yelektronniy resurs]. – Rezhim dostupa: <http://terme.ru/dictionary/700>
10. Kodzhaspirova G. M., Kodzhaspirov A. YU. Pedagogicheskiy slovar'. Kratkiye slovani [Pedagogical Dictionary. Brief dictionaries][Yelektronniy resurs]. – Rezhim dostupa: <http://slovo.yaxy.ru>
11. Kertayeva K.M. (2011) Osnovy pedagogicheskoy deontologii [Basics of pedagogical deontology]. Pavlodar: PGU im. S. Toraygyrova. 298.
12. Meditsinskaya entsiklopediya [Medical encyclopedia]/ Pod red. Bilibina A.F., Grando A.A. i dr. M. 1984. 840.
13. Gulina M.A. (2008) Psikhologicheskaya deontologiya [Psychological deontology]. S.-Pb. 220.

ДЕОНТОЛОГИЧЕСКИЙ ПОДХОД В ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКЕ БУДУЩИХ МЛАДШИХ СПЕЦИАЛИСТОВ СЕСТРИНСКОГО ДЕЛА

Саблук А.Г., Бида Е.А.

Аннотация. *Сделан анализ работ ученых по проблеме профессионального роста, становления и деятельности младших специалистов сестринского дела, который показал наличие различных подходов в исследованиях, объединенных нами в несколько блоков, и представленных в статье. Остро стоит проблема деонтологии, как науки о интеллектуальном, эстетическом и - что есть самое главное - моральном облике человека. В раскрытии данного вопроса есть существенные успехи. Но и отмечается недостаточность разработки отдельных теоретических аспектов, которые, наряду с другими факторами, сдерживают широкое использование в практике специалистов. Раскрыто трактовки термина «деонтология». Анализ готовности будущих младших специалистов сестринского дела к профессиональной деятельности на уровне научной, учебно-методической литературы, периодических изданий позволил выделить положительные и отрицательные стороны подготовки будущих младших специалистов сестринского дела.*

Ключевые слова: *младшие специалисты сестринского дела, специалисты, профессиональный рост, деонтологический подход, профессиональная подготовка.*

DEONTOLOGICAL APPROACH FOR PROFESSIONAL PREPARATION OF FUTURE YOUTH SPECIALISTS OF THE NURSING CASE

Sabluk A. G., Bida O.A.

Abstract. *The analysis of the scientific developments on the problem of professional growth, the formation and activity of junior nursing specialists has been made, which showed the existence of different approaches in the research, which we united in several blocks, and presented in the article. The urgent problem of deontology, as a science of intellectual, aesthetic and - what is most important, is the moral outlook of a person. The disclosure of this issue is a significant success. But there is a lack of development of certain theoretical aspects, which, along with other factors, restrain its widespread use in the practice of specialists. The interpretation of the term "deontology" is revealed. Analysis of the state of preparedness of future junior nursing specialists for professional activity at the level of scientific, educational and methodological literature, periodicals gave an opportunity to highlight the positive and negative aspects of the training of future junior nursing specialists.*

Key words: *younger specialists in nursing, specialists, professional growth, deontological approach, vocational training.*